

LUUA KUNSTI, MIS TÕELISELT KORDA LÄHEB

Kenneth MacMillani ballett „Manon” Estonia laval

EVELIN LAGLE

Koreograafia: Kenneth MacMillan. Muusika: Jules Massenet. Lavastaja: Karl Burnett (Inglismaa). Muusikaline juht ja dirigent: Risto Joost. Kunstnik: Mia Stensgaard (Taani Kuninglik Ballett). Kunstniku assistent: Maja Ziska (Taani Kuninglik Ballett). Valguskunstnik: David Richardson (Inglismaa). Osades: Manon – Eve Mutso (külalisena, Šoti Ballett), Luana Georg, Olga Rjabikova või Alena Shkatula; des Grieux – Artjom Maksakov, Maksim Chukarjov või Sergei Upkin; Lescaut – Anatoli Arhangeliski, Artjom Maksakov, Aleksandr Prigorovski või Sergei Upkin; härra G. M. – Viktor Fedortšenko, Sergei Fedossejev, Andrei Mihnevõtš või Vitali Nikolajev; Lescaut' armuke – Eve Andre, Luana Georg, Heidi Kopti või Marika Muiste. Esietendus: Eesti Rahvusballett, Rahvuskooper Estonia, 7. aprill 2011. (Nähtud etendus 21. mail.) Maailmaesietendus: Londoni Kuninglik Ballett, 3. märts 1974.

Tavaliselt hoian enne etendusele minekut kõrvale mis tahes eelinfot, kõikvõimalikest tutvustustest, arvustustest ja kommentaaridest. Sel korral ei suutnud end aga tirida eemale huviäratavast pealkirjast „Manon võtab Eve Mutsolt kõik – emotsionaalselt”¹,

mille taga peitus Tiit Tuumalu ja Eve Mutso vestlus „Manoni” teemal. Hetkel Šoti Balletis töötav Mutso oli külalisena kutsutud Estoniasse „Manoni” nimioossa ja tal oli au tantsida seda siinsel esietendusel.

Artikli kõlav pealkiri oli sel korral igati sisu vääriline. Mutso mõtted balletitantsimisest ja Manoni rolli loomisest tekitasid selle tegelase vastu suure huvi. Ootused küttis üles ka Mutso suur tähelepanu selle osa emotsionaalsele ja psühholoogilisele aspektile, tegelase olemusse süvenemine. Tekkis soov näha Naist ja lugu, mis vaatamata sellele, et balletis käsitletakse XVIII sajandi kurtisaani elu, puudutab meid ka tänapäeval.

Kuna sain etendust vaadata alles 21. mail, jäi mul kahjuks Eve Mutso Manon ja Artjom Maksakovi des Grieux nägemata. Teises koosseisus tantsisid esimest armastajapaari Alena Shkatula ja Maksim Chukarjov.

Tol õhtul sain nautida üle kahe tunni ilusat ja väga heal tehnilisel tasemel balletiliikumist, kuid puudutav lugu naisest, kelle jaoks maailma suurim probleem oli raha, kes armastas noort kirglikku üliõpilast des Grieux'd ja sama palju jõuka vanahärra G. M-i pakutud ehteid ja karusnahkseid kasu-

Kenneth MacMillani „Manon”. Eesti Rahvusballett, 2011.

kaid; kelle vend ta härra G. M-ile maha kupeldas ja kes lõpuks prostituudiks müüduna oma armastatu käte vahel sureb, jäi sel korral läbi elamata.

Kenneth MacMillan oli omamoodi uuendaja XX sajandi teise poole balletimaailmas. Ta püüdis tantsus peegeldada oma kaasaegset maailma, saades inspiratsiooni 1940. ja 1950. aastate noorte näitekirjanike töödest ja filmimaailmast.

MacMillanit ahistas tantsumaailmas juurdunud mõtlematu traditsioonide järgimine ja lihtne ilutsemine, mis tema sõnul hukutas tantsukunsti potentsiaali kõnelda inimestega olulistel teemadel. Tema eesmärk oli laiendada balleti väljenduslikkust ja teemade ringi.²

MacMillan ei keskendunud narratiivsele jutustusele, vaid püüdis luua keerulise psühholoogiaga karaktereid, kelle liikumine väljendaks tundeid. Nii on ka „Manon” balletietendus, mis

areneb tegelaste, eriti peategelaste keeruliste karakterite ümber. Selle muusika ja koreograafia annavad tantsijatele ruumi täita rolli oma emotsioonide ja tunnetusega.

Alena Shkatula on tehniliselt võimekas tantsija. Teda oli laval väga kaunis vaadata, tema liigutused olid väljapeetud, täpsed ja graatsilised. Paraku jäi selles kaunis liikumises väheks ilmekat karakterit. Esimeses vaatuses lavale tulles võlus Shkatula Manon armsuse ja noorusliku värskusega. See noor neiu Manonis oli tõeline ja usutav. Kahjuks oli ta oma sügavamas olemuses samavõrd armas neiu ke kolmandas vaatuses, kus keerdkäigud armastustunnete ja ühiskonnast survestatud materiaalsete ahvatluste maailmas, pendeldamine armastatud des Grieux' ja härra G. M-i vahel, venna surm ja prostituudiks sundimine pidanuksid olema siiski oma jälje jät-

Millistest väärtustest lähtudes õpetatakse balletitantsijaid rolli looma? Mida õpetatakse neid publikule pakkuma? Ühe balletietenduse raamidesse võiks keeruliste hüpete ja 32 fuetee kõrval mahtuda ka tunnetuslik, emotsionaalne või intellektuaalne tahk.

nud. Manon ei avanenud ses loos sügavalt läbi tunnetatud, elava ja areneva karakterina. Tema rõõm ja kurbus jäid pinnapealseteks emotsioonideks, mille ees ikka sama stabiilne mask.

Teades Manoni lugu, võib öelda, et tema kujus on armsa noore tütarlapse kõrval võimalik avastada veel palju teisi tahke. Väga üldiselt tundsin puudust naiselikust jõust, sensuaalsest energiast, mis andnuks mängumaa erinevatele tõlgendus- ja väljendusvõimalustele. Siinjuures ei saa mööda vaadata aga ka tantsija noorusest. Manoni rolli puhul on kahtlemata oma osa elukogemusel, seda nii otseste kogemuste ja tunnete läbielamise kui veel enam ehk mõttemaailma avaratumise poolest. Ajaga kogutud tarkus vormib inimese mõttemaailma, suhtlemist ümbritsevaga, suhtumist töösse ja liikumiskunsti, mis

ühtekokku loob pinnase nii oma tegevuse mõtestamiseks kui ka konkreetse rolli tõlgendamiseks. See muidugi ei tähenda, et noor inimene ei võiks tantsida või kunsti luua, kuid teatud keerulisemate tegelaste kehastamisel on kopsakas kogemuste pagas vingeks abimeheks.

Karakter ja selle areng jäi nõrgaks ka **Maksim Chukarjovi** des Grioux'1. Chukarjovi puhul ei olnud probleemiks üksnes rolli tõlgendamine, vaid ka tantsutehniline võimekus. Kohmakalt rabe liikumine ei tulnud mitte kuidagi kasuks noore kirklikult armunud üliõpilase esitamisel ja puudujäägid füüsilises soorituses said takistuseks nii Chukarjovile endale kui ka tema partnerile. Nende kehade vahel puudus igasugune keemia. Kohati olid des Grioux' liigutuste jäikus ja ülimest

Madame — Kaja Kreitzberg.

püüdlikkusest pingestatud kehahoiak isegi sobivad, jäi mulje noormehes, kes vaatamata sellele, et andis endast kõik, ei jõudnud soovitud eesmärgile ja oli ängistavalt segaduses. Kuid des Grieux' karakteri avamine vajanuks eelkõige siiski tegelase koreograafia vaba ja mugavat tantsimist. Nii ei suutnud Chukarjov des Grieux' kuju ei vaimselt ega ka füüsiliselt elama panna.

Teise vaatuse peostseen, kus Mannon heitleb oma kahe armastuse va-

hel ja des Grieux ihkab naist kirglikult endale, annab des Grieux'le karakteri väljatantsimiseks suurepärase võimaluse, kuid Chukarjov kaob teiste tantsijate keskel sootuks ära. Pilku köidavad hoopis Anatoli Arhangelski tantsitud Manoni vend Lescaut ja Marika Muiste esitatud Lescaut' armuke. Puhtalt lavahetke nautides tekkis lausa segadus, kes lavalolijatest tol õhtul kandvat rolli täitsid. Lescaut' armuke Marika Muiste esituses võlus mänglevalt kerglase kel-

